

Nr 307.

Av herr **Zander**, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående vidtagande av åtgärder från statsmakternas sida för åstadkommande av ändamålsenliga bostäder för de mindre bemedlade klasserna.

För folkhälsan spelar givetvis bostaden en stor roll. En trång och osund bostad, där familjemedlemmarna skola leva fram största delen av sitt liv, är ett effektivt medel att undergräva hälsan. Huru brister det emellertid icke i detta avseende i vårt land. Man behöver icke tala om de nu på grund av de svåra byggnadsförhållandena alldeles särskilt exceptionella förhållanden, som råda, utan man skulle gott kunna utgå ifrån de förutvarande omständigheterna. Stora delar av befolkningen sammangyttras i stora kaserner, där varje familj får sig ett rum upplåtet, som kallas för deras bostad. Detta rum skall fylla familjens alla behov i bostadsavseende. Det skall vara kök, matrum, sovrum, barnkammare etc. För att ej tala om bak- och tvättstuga. I denna atmosfär skall hustrun leva fram sitt liv under ett ofta ansträngande arbete; där skola barnen växa upp och utveckla sig; där är den värld, inom vilken det intima familjelivet skall befordras. Att under sådana förhållanden få fram ett fysiskt starkt släkte är att fordra det övernaturliga. Att tänka sig en bostad för arbetarna, där köket finge vara kök, där familjen kunde få ha sina särskilda sovrum för sig, matrum för sig och dessutom något utrymme för ett vidgat familjeliv, där man i »bostadsvåningen» skulle kunna ha ett badrum eller i varje fall ett särskilt tvättrum — toaletterum — detta skulle visserligen i vissa kretsar anses som den rena lyxen, som blott skulle skämma bort arbetarna. Men vilken stor betydelse skulle det icke ha för folkhälsan. Nu kan detta blott förekomma i »tjänstemannens» villa eller i stadens lyxvåningar. Det synes emellertid gå för sig i andra länder, i Amerika till exempel. Därifrån hör man talas om, huru till varje bostad hör badrum, och där våningen ger utrymme för rum för olika ändamål.

Detta är givetvis ett ekonomiskt spørsmål, som ej löses ensamt

genom lagstiftning. Det synes mig emellertid, som skulle mycket kunna göras från statsmakternas sida även trots detta. Vad staten hittills gjort för bostadsfrågan, är ju förnämligast stödandet av egnahemsrörelsen med billiga lån. Denna egnahemsverksamhet anser jag i vissa avseenden vara ganska missriktad. Staten har uppsatt en maximisumma på det värde, som byggnaden icke får överskrida. Det finns däremot inga minimikrav, som bostaden eller övriga byggnader skola fylla för att komma i åtnjutande av statslån. Byggnaderna kunna överhuvud taget vara huru dåliga som helst, ja, jag vet till och med exempel på, att de män, som skulle pröva en sådan ansökan om egnahemslån, gjorde anmärkning på, att stugan var för bra byggd, därför att den hade en front på taket och en veranda, som av synemännen betraktades som lyx.

I stället för en på dylikt sätt begränsad möjlighet att på egnahemslån uppföra tidsenliga bostäder skulle som villkor i stället sättas krav på en rymlig och tidsenlig bostad. Minst tre rum bör bostaden innehålla och dessutom ett badrum. Genom sådana villkor för egnahemslån kunde man få bostäder, som vore staten värdiga att understödja uppförandet utav. Samhället skulle icke förlora på, om det rent av beviljades räntefria lån för mindre bemedlade för uppförande av egnahem. Åtminstone räntefria för de första tio åren. Staten skulle också ställa billiga lån till kommunernas förfogande för uppförande av ändamålsenliga bostäder åt i första hand kommunernas egna befattningshavare men också för lägre inkomsttagare i samhället. Inför en sådan bostadspolitik erfordras helt givet stora summor penningar, och varifrån skall man taga dem?

Den ekonomiska sidan av saken anser jag bör kunna lösas i förening med det militära avrustningsspörsmålet. Vi ha ju grundad anledning att antaga, att efter fredsslutet en allmän nedsättning av de militära anslagen skall äga rum i alla länder. I vårt land kunna vi väl räkna med den så gott som fullständiga avrustningen. De på så vis sparade miljonerna skulle komma väl till pass för uppförande av ändamålsenliga bostäder.

Det är emellertid icke enbart i avseende å ekonomiskt understöd åt en rationell bostadspolitik, som jag anser ett ingripande från statsmakternas sida erforderligt. Det uppföres så mycket dåliga bostäder, som icke alla ta hänsyn till vårt lands kyliga och hårda klimat. Här smäcks ihop »villor», som skola användas till bostäder, vilka icke alls lämpa sig därför, under den kalla årstiden, med resultat, att dessa bostäder icke blott bli oekonomiska att bebo utan rent av hälsovådliga. Det måste vara samhällets sak att skydda sina innevånare från faran av att bli

fördärvade genom dåliga bostäder. En effektiv bostadsinspektion i förening med kontroll vid bostädernas uppförande synes mig vara en ren nödvändighet för åstadkommande av sunda bostäder. En utredning av spørsmålet, vad från statsmakternas sida kan göras för bostadsfrågan, synes mig vara synnerligen påkallad.

I anslutning till vad jag sålunda anfört, får jag hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om utredning om vilka åtgärder från statsmakternas sida, som böra vidtagas för åstadkommande av ändamålsenliga bostäder till de mindre bemedlade klasserna i landet samt för riksdagen framlägga de förslag, var- till denna utredning kan föranleda.

Stockholm den 31 januari 1919.

Albert Zander.
